

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 595/2015-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 1. decembra 2015 predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátmi JUDr. Dorianom Mereššom, advokátska kancelária, Žriedlova 10, Košice, a JUDr. Tiborom Bacsóom, advokátska kancelária, Žriedlova 10, Košice, vo veci namietaného porušenia základného práva na slobodu prejavu a na informácie zaručeného v čl. 26 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva na slobodu prejavu zaručeného v čl. 10 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 174/2012 a jeho rozsudkom z 28. januára 2014 a postupom Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Co 527/2014 a jeho rozsudkom z 29. októbra 2014 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ], o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 29. decembra 2014 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie základného práva na slobodu prejavu a na informácie zaručeného v čl. 26 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na slobodu prejavu zaručeného v čl. 10 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 174/2012 a jeho rozsudkom z 28. januára 2014 a postupom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Co 527/2014 a jeho rozsudkom z 29. októbra 2014.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobca“), sa v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 19 C 174/2012 domáhal proti sťažovateľovi ochrany svojej osobnosti.

Okresný súd rozsudkom č. k. 19 C 174/2012-202 z 28. januára 2014 (v znení uznesenia č. k. 19 C 174/2012-226 zo 14. marca 2014) žalobe žalobcu čiastočne vyhovel a určil, že sťažovateľ zverejnením textu „[REDAKOVANÉ]?“ v príspevku s názvom „[REDAKOVANÉ]“ z 20. júna 2012 pôvodne nazvanom „[REDAKOVANÉ]“ zverejnenom na svojom internetovom blogu neoprávnene zasiahol do práv na ochranu osobnosti občianskej cti a ľudskej dôstojnosti žalobcu. Zároveň boli sťažovateľovi uložené povinnosti odstrániť text z blogu do 3 dní od právoplatnosti rozsudku a písomne sa ospravedlniť žalobcovi zverejnením ospravedlnenia na internetovom blogu sťažovateľa po dobu 30 dní od jeho zverejnenia. V prevyšujúcej časti okresný súd žalobu zamietol.

Na základe odvolania sťažovateľa, ako aj žalobcu krajský súd rozsudkom sp. zn. 1 Co 527/2014 z 29. októbra 2014 rozhodol, že

«Žalovaný zverejnením príspevku s názvom „[REDAKOVANÉ]“ zo dňa 20. 6. 2012 pôvodne nazvanom „[REDAKOVANÉ]“

zverejnené ■■■ a svojom internetovom blogu ■■■ neoprávnené zasiahol do práv na ochranu občianskej cti a ľudskej dôstojnosti žalobcu.

Žalovaný je povinný odstrániť príspevok s názvom „■■■“ zo dňa 20. 6. 2012 zo svojho internetového blogu ■■■ do 3 dní od právoplatnosti rozsudku.

Žalovaný je povinný písomne sa ospravedlniť žalobcovi tak, že zverejní ospravedlnenie na svojom internetovom blogu ■■■ po dobu 30 dní od jeho zverejnenia a to v lehote 3 dní od právoplatnosti rozsudku v tomto znení: „Dňa 20. 6. 2012 som na svojom internetovom blogu ■■■ zverejnil príspevok s názvom „■■■“ pôvodne nazvanom „■■■ ■■■“. Týmto sa ospravedlňujem ■■■ ■■■, že zverejnením tohto príspevku som neoprávnené zasiahol do jeho práva na ochranu občianskej cti a ľudskej dôstojnosti.

Zrušuje rozsudok v zamietavom výroku ohľadom nepriznanej nemajetkovej ujmy a vo výroku o trovách konania a v rozsahu zrušenia vracia vec súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.».

Podľa názoru sťažovateľa krajský súd napadnutým rozsudkom porušil sťažovateľom označené základné práva zaručené ústavou, ako aj práva zaručené dohovorom a svoje presvedčenie odôvodnil takto:

„... odvolací súd nepovažoval za potrebné vykonať (aspoň doplniť alebo poukázať) test proporcionality v kolízii stojacich základných práv slobody prejavu a ochrany osobnosti alebo ho aspoň doplniť. Vôbec neaplikoval ani algoritmus štyroch argumentov (empirický, systémový, kontextový ani hodnotový). V rozsudku nenájdeme žiadnu stopu ani po snahe o zhodnotenie (teste) minimalizácie zásahu do základného práva alebo konkrétnom vyvažovaní kolidujúcich práv.“

Sťažovateľ zdôraznil, že „nie je novinárom, teda rozsah čítanosti jeho príspevkov je nepomerný k rozsahu čítanosti práce novinárov.. Je občanom..., ktorý vyjadruje svoje názory aj prostredníctvom súkromného, verejnosti prístupného blogu.“. Preto mu nie je

«zrejme, prečo odvolací súd hodnotil jeho výroky v kritickom príspevku... ako idúce „ďaleko nad rámec tolerovateľného novinárskeho prehánania“».

Poukazuje tiež na skutočnosť, že „okresný súd v... značnom rozsahu zamietol žalobu... Za dôvodný považoval len... jediný výrok z celého rozsahu článkov, aj to len jeho časť...“

V tejto súvislosti sťažovateľ upozorňuje, že predmetný výrok je postavený formou otázky.

... je toho názoru, že sloboda prejavu je základným pilierom demokratickej spoločnosti, v ktorej je každému dovolené vyjadrovať sa k verejným veciam a vynášať hodnotové sudy. Zároveň je právom občana pýtať sa. O to viac, ak sa tieto veci bytostne dotýkajú priamo jeho. V opačnom prípade by to znamenalo absolútnu nekritizovateľnosť osôb verejne činných a ich rozhodnutí.“

Sťažovateľ tiež uviedol, že „v predmetnom súkromnom blogu kritizoval žalobcu vo vzájomne previazaných pozíciách ako [REDAKOVANÉ]... vystupujúceho ako štatutárny orgán mesta... v stavebnom konaní, ktorého pôsobnosť je preneseným výkonom štátnej správy... Vo všetkých týchto pozíciách vystupuje žalobca ako verejne činná osoba, ktorá musí zniesť väčšiu mieru kritiky ako iné kategórie osôb.“

Sťažovateľ zastáva názor, že „Porovnanie udalostí v [REDAKOVANÉ], ktoré sú vo verejnosti známe s poukazom na vývoj udalostí bezprostredne sa týkajúcich žalovaného sú plne legitímne hodnotiace úsudky, na ktoré môže mať niekto odlišný názor, ale metóda komparácie javov a skutočností nášho verejného života v prepojení so súkromným – s prípadom žalovaného ako občana márne dovolávajúceho sa spravodlivosti – je jednou zo základných metód hodnotenia týchto javov a skutočností a ich zverejňovanie je plne legitímne.“

Dodáva, že odvolací súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia «mimo iné uviedol, že „žalobca (správne má byť „žalovaný“, pozn.) použil výrazy, ktorých miera expresivity je v značnom nepomere k cieľu kritiky“. Je otázkou, aké konkrétne expresívne výrazy mal žalovaný v danom príspevku použiť. To v rozsudku odvolacieho súdu nie je ani náhodou zrejme.».

Podľa názoru sťažovateľa „nedošlo týmito výrokmi k neprimeranej a neadekvátnej kritike žalovaného (správne má byť „žalobcu“, pozn.) ako [REDAKOVANÉ] a verejne činnnej osoby vydávajúcej... rozhodnutia na úrovni správneho konania“.

Vzhľadom na uvedené sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na slobodu prejavu a na slobodné rozširovanie informácií podľa čl. 26 ods. 1 a 2 a právo na slobodu prejavu podľa čl. 10 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd ako aj základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Co 527/2014 a jeho rozsudkom z 29. októbra 2012 a postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 174/2012 a jeho rozsudkom z 28. januára 2014 porušené bolo.

2. Rozsudok Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 1 Co 527/2014 z 29. októbra 2014 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Košiciach je povinný zaplatiť [REDAKOVANÉ] primerané finančné zadosťučinenie v sume 2 500 €... do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice I je povinný zaplatiť [REDAKOVANÉ] primerané finančné zadosťučinenie v sume 2 500 €... do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. [REDAKOVANÉ] priznáva náhradu trov právneho zastúpenia, ktorú je Okresný súd Košice I povinný vyplatiť na účet jeho právneho zástupcu JUDr. Doriána Merešša do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

Podaním doručeným ústavnému súdu 30. júna 2015 advokát JUDr. Tibor Bacsó predložil „plnomocenstvo pre zastupovanie... [REDAKOVANÉ], v konaní o sťažnosti z 28. decembra 2014 vedenej pred Ústavným súdom SR vo veci sťažovateľa... proti porušovateľom: Krajský súd v Košiciach a Okresný súd Košice I.“

II.

Podľa čl. 124 ústavy je ústavný súd nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah... Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie...

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu návrhu na ďalšie konanie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Predmetom sťažnosti je namietané porušenie základných práv zaručených v čl. 26 ods. 1 a 2 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práv zaručených v čl. 10 ods. 1 a čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 174/2012 a jeho rozsudkom z 28. januára 2014 a postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Co 527/2014 a jeho rozsudkom z 29. októbra 2014.

1. K namietanému porušeniu práv postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 174/2012 a jeho rozsudkom z 28. januára 2014

Vo vzťahu k namietanému porušeniu základných práv sťažovateľa postupom a rozsudkom okresného súdu ústavný súd poznamenáva, že v citovanom čl. 127 ods. 1 in fine ústavy je zakotvený princíp subsidiarity, podľa ktorého ústavný súd môže konať o namietanom porušení práv sťažovateľa a vecne sa zaoberať sťažnosťou iba vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže domáhať ochrany svojich práv pred všeobecným súdom. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda automaticky nezakladá aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany tohto základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namieta, sa sťažovateľ môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy, prípadne iným zákonne upraveným spôsobom pred iným súdom alebo pred iným štátnym orgánom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (napr. m. m. I. ÚS 103/02, I. ÚS 6/04, II. ÚS 122/05, IV. ÚS 179/05, IV. ÚS 243/05, II. ÚS 90/06). Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov

verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

Proti napadnutému rozsudku okresného súdu č. k. 19 C 174/2012-202 z 28. januára 2014 bolo možné podať odvolanie ako riadny opravný prostriedok (čo sťažovateľ aj využil), a na jeho základe odvolací súd bol oprávnený, ale aj povinný poskytnúť sťažovateľovým základným právam alebo slobodám ochranu v prípade zistenia, že prvostupňový súd svojím postupom alebo rozhodnutím do nich zasiahol. Právomoc krajského súdu rozhodnúť o odvolaní sťažovateľa v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu. Ústavný súd preto túto časť sťažnosti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

Uvedené závery adekvátne platia aj vo vzťahu k tej časti rozsudku okresného súdu (jeho výrokov), ktorá bola odvolacím súdom zrušená a vrátená mu na ďalšie konanie, t. j. sťažovateľ bude mať proti prípadnému opätovnému prvostupňovému rozhodnutiu prostriedok nápravy v prípade, ak bude presvedčený, že došlo k zásahu do jeho základných práv a slobôd.

2. K namietanému porušeniu práv postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Co 527/2014 a jeho rozsudkom z 29. októbra 2014

Vo vzťahu k namietanému porušeniu sťažovateľom označených práv postupom a rozhodnutím krajského súdu bola pre rozhodovanie ústavného súdu relevantnou informácia vyplývajúca z odôvodnenia sťažnosti, a to že sťažovateľ „28. novembra 2014 podal prostredníctvom Okresného súdu Košice I dovolanie na Najvyšší súd Slovenskej republiky proti napadnutému rozsudku“, pritom z uvedených okolností vyplýva, že dovolanie smeruje proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 1 Co 527/2014 z 29. októbra 2014.

Sťažovateľ, ako to sám uviedol v texte odôvodnenia sťažnosti, si uvedomuje judikatúru ústavného súdu, podľa ktorej „*v prípade podania dovolania a súbežne podanej ústavnej sťažnosti je ústavná sťažnosť považovaná za prípustnú až po rozhodnutí o dovolaní. Pritom lehota na podanie takejto sťažnosti bude považovaná za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu.*“.

Túto sťažnosť, podľa jeho slov, sťažovateľ, „*podáva... popri už podanom dovolaní*“ iba z „*opatrnosti*“.

Podľa zistenia ústavného súdu dovolanie sťažovateľa je Najvyšším súdom Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) vedené pod sp. zn. 2 Cdo 80/2015 a do predbežného prerokovania sťažnosti ústavným súdom o ňom nebolo rozhodnuté.

Ústavný súd konštatuje, že v prípade aktuálnej sťažnosti sťažovateľa nemal žiaden dôvod odkloniť sa od svojej ustálenej judikatúry, a teda ak sa sťažovateľ domáhal svojho práva jednak na dovolacom súde a zároveň aj na ústavnom súde, musela byť jeho sťažnosť odmietnutá pre jej predčasnosť, pretože o ochrane označených práv, ktorých porušenie namieta, bude rozhodovať dovolací súd.

Ústavný súd len potvrdzuje sťažovateľom uvedené, že v prípade podania dovolania a súbežne podanej ústavnej sťažnosti je ústavná sťažnosť považovaná za prípustnú až po rozhodnutí o dovolaní. Pritom lehota na podanie takejto sťažnosti bude považovaná za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu (pozri napr. rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva z 12. novembra 2002 vo veci Zvolský a Zvolská proti Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, body 51, 53 a 54 alebo vo veci Soffer proti Česká republika, sťažnosť č. 31419/04, body 47 a 48).

Vzhľadom na uvedené skutočnosti sa ústavný súd podanou sťažnosťou v tejto časti (namietaného porušenia základných práv zaručených v čl. 26 ods. 1 a 2 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práv zaručených v čl. 6 ods. 1 a čl. 10 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Co 527/2014 a jeho rozsudkom z 29. októbra 2014)

meritórne nezaoberal, ale podľa zásady ratio temporis ju odmietol ako neprípustnú pre predčasnosť podľa § 53 ods. 1 v spojení s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Pretože sťažnosť bola ako celok odmietnutá, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v návrhu na rozhodnutie (petite).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. decembra 2015